

YAYLI ÇALGILARDA ESERE YÖNELİK YAY KULLANIMININ PLANLANMASI SÜRECİ**The Process of Planning the Use of Bows for the Work in String Instruments****Taner TOPALOĞLU *****ÖZ**

Araştırmanın amacı, yaylı çalgı eğitimi veren öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda, esere yönelik yay planlaması eğitiminin mevcut durumu, eser içinde yayın çekme-itme ve bölgesel kullanımını belirleyen etkenleri ve esere yönelik yay planı sürecinin aşamalarının tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye’de bulunan eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümleri ve devlet konservatuvarlarında yaylı çalgılar eğitimi veren çalışmaya gönüllü 21 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılan araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, müzikal ifadelerin duyurulması ve icra kabiliyeti sağlanması yönünden esere yönelik yay planı eğitimi çok önemlidir. Konuya ilişkin yazılı kaynakların çok yetersiz olduğunu ifade eden öğretim elemanlarına göre eser içinde yayın çekilmesi ve itilmesi gereken yerlerin tespiti sürecinde öncelikle “eserin ölçü yapısı” önemlidir. Eser içinde yayın bölgesel kullanım planı sürecinde dikkat edilmesi gereken etkenlerin başında “eserin temposu” gelmektedir. Esere yönelik yay planı sürecinde öğretim elemanlarının temelde eserin notası ve müzikal yapısının incelenmesi, eserin temposu ve tartımların değerlendirilmesi ve son olarak yayın çekme-itme ve bölgesel kullanımının belirlenmesi olmak üzere bu üç aşamaya dikkat ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, yaylı çalgılar eğitimi, yay teknikleri, yay kullanım planı

ABSTRACT

The aim of the study, in line with the opinions of the instructors who provide string instrument training, is to determine the current status of the bow plan training for the work. The study group consists of 21 instructors who volunteer for the study and provide string instruments education in the music education departments and state conservatories of the faculties of education in Turkey in the 2021-2022 academic year. In the research where a case study pattern was used from qualitative research methods, the data were collected with a semi-structured interview form and the obtained data were analyzed by content analysis method. According to the results obtained, bow plan training for the work is very significant in terms of announcing musical expressions and providing performance ability. According to the lecturers who stated that the written sources on the subject were very insufficient, the “measurement structure of the work” is important in the process of determining the places where the bow should be pulled and pushed in the work. The "tempo of the work" is one of the factors to be considered in the process of the regional use plan of the bow within the work.

Keywords: Music education, string instruments training, bow techniques, bow usage plan

EXTENDED ABSTRACT

Violin, viola, cello and double bass education, which is accepted as the basic dimension of instrument education and expressed as a family of string instruments, has a significant place in the field of instrument education. Taş (2020) points out that today's western music string family consists of violin, viola, cello and double bass according to the classification approach of the branch of organology. The fact that string instruments are used in many musical genres, especially Turkish music, in addition to classical western music has enriched the repertoire of string instruments. When evaluated in these aspects, string instrument education constitutes a significant branch of instrument education and string education is given in vocational education institutions in our country as well as all over the world.

According to Çınardal (2020), the main institutions providing vocational music education in our country are Conservatories, Faculties of Fine Arts, and Music Education Departments affiliated with the Faculties of Education and Fine Arts and Sports High Schools. Although the aims, curricula and course contents of these institutions vary, instrument training is applied in all of them (p.2). In vocational education institutions where string instrument training is provided, bow techniques are taught primarily in line with the general objectives determined by the Higher Education Institution and then in line with the curriculum prepared by the relevant instructors.

The resources used by the instructors in the bow training process generally include studies and exercises created to gain basic behaviors for the use of the bow and prepared following the technical structure of the instrument. At the same time, string instructors give the students the works that are suitable for the level of the student by making the bow planning of the works that are suitable for the level of the student or the works with the bow plan ready for the use of bow techniques in the work and the reinforcement of the techniques. This situation does not allow the student to make study bow planning in the work by using the basic knowledge gained about bow techniques and causes the student to work only for execution in the work. In this way, students have problems when they are faced with a work that has not been planned in the bow. Especially traditional works such as Turkish folk music and Turkish art music that are not written following the technical structure of the instrument and works that have not been made at any stage of bow planning make this process more difficult. This situation increases the significance of the study.

In line with the opinions of the instructors who provide string music education in the music education departments of the conservatories and faculties of education in Turkey, it is aimed to determine the current situation of the bow plan education for the work, its place and significance in string instrument education, the factors determining the pull-pushing and regional use of the bow in the work and the stages of the bow plan process for the work. In the study, a case study design was used from qualitative research methods. The study group consists of 21 faculty members who volunteer for the study providing string instruments education in the music education departments of the faculties of Education in Turkey, the music department of the Faculties of Fine Arts and the State Conservatories in the 2021-2022 academic year. In the study, a semi-structured interview form developed by the researcher was used to collect data. In the study, the content analysis method was used in the process of analyzing the data. The data were first examined by continuous comparison method and the codes were reached. The determined codes are collected under certain themes and the data are presented in tables.

According to the study, it is seen that 52.4% of the instructors received training for bow planning, while 47.6% did not receive training. 42.1% of the faculty members state that bow plan training should be given for the work

due to "announcing musical expressions", 42.1% "increasing the performance ability in their professional life and providing ease of performance", 31.6% "being able to perform according to periodic characteristics" and 26.3% "transferring bow techniques to different works". 81% of the faculty members state that the sources on the bow plan for the work are not available. 47.6% of the instructors did not include the bow plan for the works in the string training program and 42.9% of them included it superficially. One of the factors determining the need to pull and push the bow for the work is the "Measurement Structure of the Work" with a rate of 76.2%. "The Tempo of the Work" is one of the factors determining the regional use of the bow for the work with a rate of 61.9%. As a point to be considered in the bow planning process for the work, the first place is "Musical Review", second is "The Tempo of the Work and the Weightings" and third is "Determination of Pull, Push and Regional Use of the Bow".

The instructors have received training at different levels or have not received any training on the subject of the bow plan for the work. This situation reveals the reasons for the great difference in the lecturers' approaches to lectures on the subject. However, the majority of the faculty members state that the issue of the bow plan for the work is significant for reasons such as "announcing musical expressions", "increasing the performance ability in his professional life and providing ease of performance", "being able to perform the works according to period characteristics" and "transferring the bow techniques to different works". The fact that the majority of the lecturers stated that there are no written sources including how to plan the use of bows for the work is one of the reasons why this subject, which has an important place in string education, is mentioned superficially or not in any way in the course. According to the instructors, the main factors to be considered in the process of determining the places where the bow should be pulled or pushed in the work are "the measurement structure of the work and the strong-weak times within this structure". In the process of planning the regional use of the bow in the work, the "tempo of the work" is one of the factors to be considered. In the bow planning process for the work, the instructors pay attention to these three stages: basically examining the note and musical structure of the work, evaluating the tempo and weightings of the work, and finally determining the pull-push and regional use of the bow.

Eğitim insanoğlunun doğumundan itibaren başlayıp ölümüne kadar geçen süre içerisinde var olan ve insanoğlunun yaşamının her aşamasında ihtiyaç duyulan bir süreçtir. Bu nedenle eğitim konusu tarih boyunca insanların üzerinde düşündüğü önemli bir konu ve çalışma alanı olmuştur. Konuya ilişkin literatür incelendiğinde eğitimin pek çok farklı tanımının yer aldığı görülmektedir. Bu tanımlardan bazıları şöyledir: Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1993: 179). Erdem ve Akman'a (1996) göre eğitim, belirli amaçlar doğrultusunda bireylerin davranışlarının planlı bir şekilde değişim ve gelişiminin yasaları ve ilkelerini bulmak ve bu doğrultuda teknikler geliştirmeyi amaç edinen bir bilimdir. Üstün (2010) eğitimi; en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme, kişiliğini farklılaştırma, kazanılan bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını bilinçli olarak değiştirme ve geliştirme süreci olarak tanımlamaktadır.

Eğitimin bu tanımlarından yola çıkarak müzik eğitimini, bireyin kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde müzikal davranışlar kazandırma, değiştirme ve geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu sürecin planlı, programlı, düzenli ve sistematik olması hedeflere ulaşması yönünde eğitimin önemli unsurlarıdır. Uçan (1997) sanat eğitiminin bir boyutu olan müzik eğitimini, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır. Nalbantoğlu'na (2002) göre, modern eğitim sistemi içinde müzik eğitimi üç farklı amaca yönelik olarak genel müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi olarak üçe ayrılmaktadır. Müzik eğitiminin genel kapsamı içerisinde önemli bir yere sahip olan çalgı eğitimi ise belirtilen üç amaca da seslenecek bir şekilde günümüzde varlığını sürdürmektedir.

Müzik eğitiminin önemli bir ögesi olan çalgı eğitimi, bireysel olmakla birlikte toplumsal bir özelliğide içinde barındırır. İnsan, toplum ve ulusların yaşamlarında önemli bir yeri olan, sosyal yaşamı etkileyen ve ilgilendiren, insanları kültürel unsurlar ile tanıştıran ve bu unsurları geliştirerek yansıtıcı bir uygulama öğelerle tanıştıran ve onları geliştirip yansıtıcı bir uygulama alanıdır (Uslu, 1998: 19).

Çalgı eğitimi, bir çalgının icra edilebilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin tamamını içinde barındırmaktadır. Çalgı eğitiminin temel boyutu olarak kabul edilen ve yaylı çalgılar ailesi olarak ifade edilen keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas eğitimi çalgı eğitimi alanında önemli bir yeri vardır. Taş'a (2020) göre, organoloji bilimi sınıflamasına göre yaylı çalgılar ailesi keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas enstrümanlarından oluşmaktadır. Yaylı çalgılar, müzik kültüründe önemli bir yeri olan çok sesliliğin gelişiminde önemli bir rolü olmuştur. Aynı zamanda klasik batı müziği orkestralarında üflemeli ve vurmali gibi çalgılar ile kıyaslandığında yaylı çalgıların sayı olarak daha fazla olması orkestranın temel yapı taşları olduğunu gösterir.

Yaylı çalgıların klasik batı müziğinin yanında Türk müziği başta olmak üzere pek çok müzik türünde kullanılıyor olması yaylı çalgı repertuarının zenginleşmesini sağlamıştır. Müzik türü olarak kullanım alanlarının genişliği ve repertuarının zengin olması yaylı çalgıları diğer çalgı türlerinden ayıran önemli unsurlardır. Bu yönleriyle değerlendirildiğinde yaylı çalgılar eğitimi çalgı eğitiminin önemli bir dalını oluşturmaktadır ve yaylı çalgı eğitimi tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de mesleki eğitim kurumlarında verilmektedir. Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren başlıca kurumlar Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakültelerine bağlı Müzik Eğitimi Anabilim Dalları ile Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'dir. Bu kurumların amaçları, müfredatları ve ders içerikleri farklılık göstermekle birlikte tümünde çalgı eğitimi uygulanmaktadır (Çınardal, 2020: 2).

Çalgı eğitimi verilen mesleki eğitim kurumlarımızın mevcut durumları değerlendirildiğinde yaylı çalgı eğitimi verilme durumları bu kurumlardaki ilgili öğretim elemanlarının varlığına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Çalma tekniği olarak değerlendirildiğinde yaylı çalgılar ailesinde yer alan keman, viyola, viyolonsel ve kontrbasın farklı boyutlarda olsa da en önemli ortak özelliğinin icra sürecinde yay kullanılıyor olmasıdır. Yaylı çalgılarda sağ elin işlevi, yay ile kaliteli ve nitelikli ses üretmektir. Konuya ilişkin alan yazın taraması yapıldığında yaylı çalgılarda iyi bir tını elde etmenin ve güçlü bir müzikal ifade gücü oluşturabilmenin temelini sağ el tekniği olarak ifade edilen yay kullanımı oluşturmaktadır. Yaylı çalgı eğitimi verilen mesleki eğitim kurumlarında yay teknikleri öğretimi, öncelikle Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] tarafından belirlenen genel hedefler ve daha sonra ilgili öğretim elemanlarının hazırlamış oldukları öğretim programları doğrultusunda sürdürülmektedir.

Urhal'a (2018) göre, kişinin çalgısında ilerlemesi öncelikle yaylı çalgıların temelini oluşturan yay tekniklerinin öğretimi ve okuduğu kurumun öğretim programının içeriği ile doğru orantılıdır, bu nedenle tekniklerin bireylere öğretilme süreci farklılık gösterebilir. Tekniklerin öğretiminde belli bir sıra izlenmektedir. İleri düzey tekniklerin öğretilmesi temel yay tekniklerinin öğretilmesine bağlıdır. Her teknik bir sonraki tekniğin temelini oluşturur.

Çalgı eğitimi sürecinde kullanılan ve bireye çalgı çalmaya yönelik istenik davranışları kazandırmayı amaçlayan en önemli materyaller etüt ve egzersizlerdir. Ayrıca her çalgının bir çalma tekniği vardır ve bu tekniğin sistematik bir şekilde oluşturulması, geliştirilmesi süreci için etüt ve egzersizlere gereksinim duyulmaktadır (Kaya, 2010: 2).

Yaylı çalgı eğitimi sürecinde öğretmenlerin kullanmış oldukları kaynaklar genellikle yayın kullanımına dönük temel davranışların kazandırılması amacı ile oluşturulmuş ve çalgının teknik yapısına uygun olarak hazırlanmış etüt ve egzersizler içermektedir. Aynı zamanda yaylı çalgı öğretmenleri yay tekniklerinin eser içinde kullanımı ve tekniklerin pekiştirilmesi için öğrencinin seviyesine uygun olan eserlerin yay planlamasını yaparak veya yay planı hazır olan eserleri öğrenciye vermektedir. Bu durum öğrencinin yay teknikleri ile ilgili edinmiş olduğu temel bilgileri kullanarak eser içinde yay planlamasına yönelik bir çalışma yapmasına fırsat vermemekte ve öğrencinin eserle ilgili sadece icraya dönük çalışmasına neden olmaktadır. Öğrenciler yaylı çalgı eğitimleri sürecinde ulusal veya uluslararası pek çok eser örneği seslendirmektedir. Bu eserlerin yay planlaması genellikle uzmanlar tarafından veya eğitmen tarafından öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesine göre düzenlenmektedir. Bu şekliyle öğrenciler yay planlaması yapılmamış bir eser ile karşı karşıya kaldıklarında sorun yaşamaktadır. Özellikle Türk halk müziği ve Türk sanat müziği gibi çalgının teknik yapısına uygun yazılmamış geleneksel eserler ve yay planlamasının hiçbir aşaması yapılmamış eserler bu süreci daha çok zorlaştırmaktadır.

Yukarıda belirtilen bilgiler doğrultusunda, bu araştırma ile Türkiye'de bulunan konservatuvar ve eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dallarında yaylı çalgı eğitimi veren öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda, esere yönelik yay planlaması eğitiminin mevcut durumu, yaylı çalgı eğitimindeki yeri ve önemi, eser içinde yayın çekme-itme ve bölgesel kullanımını belirleyen etkenleri ve esere yönelik yay planı sürecinin aşamalarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, aşağıda yeralan sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretim elemanlarının almış oldukları çalgı eğitimi sürecinde esere yönelik yay planlamasına (çekme, itme ve bölgesel kullanım) ilişkin eğitim alma durumları nedir?
2. Yaylı çalgı eğitiminde esere yönelik yayın planlanması sürecine ilişkin eğitimin verilmesinin gerekliliğine ilişkin öğretim elemanı görüşleri nedir?
3. Öğretim elemanı görüşlerine göre yaylı çalgılarda esere yönelik yay kullanımının nasıl planlanacağı konusunu içeren yazılı kaynak kitapların mevcut durumu nedir?

4. Öğretim elemanlarının uygulamakta olduğu yaylı çalgı eğitimi programı içinde eserlere yönelik yay kullanımı konusuna yer verme durumları nasıldır?
5. Öğretim elemanı görüşlerine göre esere yönelik olarak yayın çekilmesi veya itilmesi gerektiğini belirleyen etkenler nelerdir?
6. Öğretim elemanı görüşlerine göre esere yönelik olarak yayın bölgesel kullanımını (tam yay, yarım yay ve çeyrek yay) belirleyen etkenler nelerdir?
7. Öğretim elemanı görüşlerine göre esere yönelik olarak yay planlaması (çekme, itme ve bölgesel kullanım) sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar sırasıyla nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma nitel bir çalışma olup nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Vural ve Cenkseven'e (2005) göre, durum çalışması deseni 1980'li yıllarda çoğunlukla eğitim ile ilgili problemleri derinlemesine incelemek maksadı ile kullanılmış ve günümüzde de eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Araştırma sürecinde öncelikle konunun temellendirilmesi amacı ile literatur taraması yapılmış ve araştırma soruları belirlenerek konuyla ilgili çalışma grubu tespit edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye'de Eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümleri, Güzel Sanatlar Fakültelerinin müzik bölümü ve Devlet konservatuvarlarında yaylı çalgılar eğitimi veren çalışmaya gönüllü 21 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Bulgular bölümünde verilerin sunumu sırasında öğretim elemanlarının isimlerinin gizli tutulması maksadı ile her öğretim elemanına bir kod atanmış ve bu kodlar K.1, K.2, K.3.....K.21 şeklinde gösterilmiştir.

Çalışma grubunda yer alan öğretim elemanlarının demografik bilgilerine ilişkin veriler Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Elemanlarının Demografik Bilgilerine İlişkin Veri Tablosu

Üniversite	Eğitim Durumu	Lisans Mezuniyet Program Türü	Hizmet Yılı
Bursa Uludağ	Doktora	Eğitim Fakültesi	15-üstü
Bursa Uludağ	Doktora	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Bursa Uludağ	Doktora	Konservatuvar	15- üstü
Gazi Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Sinop Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Kırşehir Ahi Evran	Doktora	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Bolu Abant İzzet Baysal	Doktora-Sanatta Yeterlik	Eğitim Fakültesi	15-üstü
Samsun Ondokuzmayıs	Sanatta Yeterlik	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Cumhuriyet Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	15-üstü
Gazi Osmanpaşa	Doktora	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Gazi Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	15- üstü
Kırıkkale üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	10-15
Giresun Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	10-15
Harran Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	10-15
Harran Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	10-15
Dokuz Eylül	Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi	10-15
Harran Üniversitesi	Doktora	Eğitim Fakültesi	8-10
Burdur Mehmet Akif Ersoy	Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi	8-10

Bolu Abant İzzet Baysal	Doktora	Eğitim Fakültesi	8-10
Trabzon Üniversitesi	Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi	4-7
Van Yüzüncü Yıl	Doktora	Eğitim Fakültesi	4-7

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunda 16 farklı üniversiteden toplam 21 öğretim elemanının yer aldığı, 20 tanesinin eğitim fakültesinden mezun olduğu ve 1 tanesinin ise konservatuvar çıkışlı olduğu görülmektedir. 17 öğretim elemanının doktora programından, 3 tanesinin yüksek lisans programı ve 2 tanesinin ise sanatta yeterlik programından mezun oldukları anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının 11'inin (15 ve üstü), 5'inin (10-15), 3'ünün (8-10) ve 2 tanesinin ise (4-7) yıllık mesleki tecrübeye sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Elemanlarının Alan Çalgılarına İlişkin Veri Tablosu

Alan Çalgı	n	f
Viyolonsel	8	44,4
Keman	9	38,9
Viyola	4	16,7
Kontrbas	-	-
Toplam	21	100

Tablo 2 incelendiğinde, çalışma grubunda yer alan 21 öğretim elemanından %44,4 oranla büyük çoğunluğunun alan çalgılarının viyolonsel olduğu, %38,9 oranla keman ve %16,7 oranla viyola olduğu görülmektedir. Alan çalgısı kontrbas olan öğretim elemanının çalışma grubunda yer almadığı anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik olarak görünmektedir. İki bölümden oluşan görüşme formunun 1. Bölümünde öğretim elemanlarının demografik bilgilerine ilişkin sorular, ikinci bölümünde ise esere yönelik yay planlamasına ilişkin 7 açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme formunun oluşturulması sürecinde öncelikle konuyla ilgili benzer çalışmalar incelenmiş ve araştırma kapsamında 9 sorudan oluşan soru havuzu oluşturulmuştur. Bu sorular konuyla ilgili 3 alan uzmanına gönderilmiş ve uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda 2 soru çıkarılarak 7 soruluk görüşme formu oluşturulmuştur. Son olarak konuyla ilgili çalışma grubu dışından 3 alan uzmanına görüşme formunun pilot uygulaması yapılarak soruların anlamını güçlendirecek gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formuna sok şekli verilmiştir. Bu araştırma için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 11.01.2022 tarihli ve "E-76244175-900-99905" sayılı etik izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi sürecinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre, içerik analizi ile amaçlanan, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle verilerin kavramsallaştırılması, ortaya çıkan bu kavramların düzenlenmesi ve verileri açıklayacak olan temaların oluşturulması gerekir. Bu doğrultuda nitel araştırma verileri, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması olarak 4 aşamada analiz edilir.

Araştırmada veriler öncelikle sürekli karşılaştırma yöntemi ile incelenmiş ve kodlara ulaşılmıştır. Belirlenen kodlar belli temalar altında toplanarak veriler tablolar kullanılarak gösterilmiştir. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde hesaplamaları yapılarak nitel veriler sayısal veriler ile desteklenmiş aynı zamanda bulgular bölümünde katılımcıların sorulara vermiş oldukları doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler iki kodlayıcı tarafından kodlanmış ve kodlamalardaki uyum düzeyi Miles&Huberman formülü ile hesaplanmıştır. Görüşme verilerinin kodlamasında kodlayıcılar arası uyum için önerilen Miles&Huberman formülü şu şekildedir (Miles ve Huberman, 1994).

$$\text{Uyum Katsayısı} = \frac{\text{Görüş birliğine varılan kod sayısı}}{(\text{Görüş birliğine varılan kod sayısı} + \text{Görüş ayrılığı yaşanan kod sayısı})}$$

Bu kapsamda 9 tema altında, iki kodlayıcının görüş birliğinde olduğu 57 kod ve görüş ayrılığı yaşadığı 7 kod tespit edilmiştir. Miles&Huberman formülüne göre iki kodlayıcı arasındaki uyum katsayısı 0,87 olarak belirlenmiş ve elde edilen bu değer iyi düzeyde uyuma işaret ettiği görülmüştür.

BULGULAR

Bu bölümde görüşme formunda yer alan sorulara öğretim elemanlarının vermiş oldukları yanıtlara ilişkin veriler sunulmuştur.

1. Soruya İlişkin Bulgular

Birinci soru olarak öğretim elemanlarına “Çalgı eğitiminiz sürecinde esere yönelik yay planlamasına (çekme, itme ve bölgesel kullanım) ilişkin bir eğitim aldınız mı?” Cevabınız evet ise aldığımız eğitimin yeterliğine ilişkin görüşleriniz nasıldır? Sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 3 ve Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretim Elemanlarının Almış Oldukları Çalgı Eğitimi Sürecinde Esere Yönelik Yay Planlamasına Yönelik Eğitim Alıp Almadıklarına İlişkin Veri Tablosu

Yay planlamasına Yönelik Eğitim Alma Durumu	Öğretim Elemanı Kodu	f	%
Evet	K.2, K.3, K.4, K.5, K.7, K.12, K.14, K.15, K.10, K.13, K.20	11	52,4
Hayır	K.1, K.16, K.6, K.8, K.17, K.18, K.9, K.11, K.19, K.21	10	47,6
Toplam		21	100

Tablo 3 incelendiğinde, öğretim elemanlarının %52,4 oranında bir kısmının yay planlamasına yönelik eğitim aldığı, %47,6 oranında bir kısmının ise eğitim almadığına ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Yay planlamasından çok, eserde müzikal dinamikleri, balans ve artikülasyon gibi hususlar konuşuldu.” (K.8)

“Bu konu başlığında bir eğitim almadım fakat her şeyin içinde yay planlaması vardır.” (K.11)

“Eserlere yönelik hocamızla gerekli düzenlemeler yapardık.” (K.4)

Tablo 4. *Esere Yönelik Yay Planlaması Eğitimi Aldığını İfade Eden Öğretim Elemanlarının Almış Oldukları Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Veri Tablosu.*

Yeterlik Durumu	Öğretim Elemanı Kodu	f	%
Kapsamlı	K.2, K.7, K.14,	3	27,3
Yeterli	K.3, K.4, K.12,	3	27,3
Yüzeysel (Orta Seviyede)	K.5, K.15	2	18,2
Cevap Yok	K.10, K.13, K.20	3	27,3
Toplam		11	100

Tablo 4 incelendiğinde, esere yönelik yay planı konusunda eğitim aldığını ifade eden 11 öğretim elemanından %27,3'ünün “kapsamlı” bir eğitim aldığı, %27,3'ünün “yeterli” düzeyde eğitim aldığı, %18,2'sinin “yüzeysel (orta düzeyde)” eğitim aldığı ve %27,3'ünün ise konuya ilişkin görüş belirtmedikleri anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Kapsamlı bir şekilde aldığımı düşünüyorum.” (K.2)

“Yeterli donanımı kazandım.” (K.3)

“Vakit kısıtlılığı nedeni ile maalesef yüzeysel kaldı. Temelde edinilen bilgiler zamanla kişisel deneyimlerle anlamlı ve etkili oldu.” (K.5)

2. Soruya İlişkin Bulgular

İkinci soru olarak öğretim elemanlarına “Esere yönelik olarak yayın planlanması (çekme, itme ve bölgesel kullanım) sürecine ilişkin eğitim verilmeli midir?” Cevabınız evet ise aldığınız eğitimin yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nedir? Soru yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 4 ve Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5. *Esere Yönelik Olarak Yay Planı (Çekme, İtme Ve Bölgesel Kullanım) Sürecine İlişkin Eğitimin Verilmesinin Gerekliğine İlişkin Veriler Tablosu.*

Yay Planı Eğitimi Gerekliği	Öğretim Elemanı Kodu	f	%
Evet	K.1, K.2, K.3, K.5, K.6, K.7, K.8, K.9, K.10, K.11, K.12, K.13, K.14, K.15, K.16, K.17, K.19, K.20, K.21	19	90,5
Hayır	K.4, K.18	2	9,5
Toplam		21	100

Tablo 5 incelendiğinde, çalışma grubunda yer alan öğretim elemanlarının çoğunlukla %90,5 oranla esere yönelik yay planı eğitiminin verilmesi gerektiği ve küçük bir kesimin ise %9,5 oranla bu konu başlığında bir eğitimin gerekmediği görüşünü ifade ettikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Eseri stil ve özelliklerine göre yorumlayabilmek için gereklidir.” (K.2)

“Yay kullanımı eserden esere ve dönemden döneme farklılık gösterdiği için bu eğitim verilmeli. Öğrenilen yay tekniklerini farklı eserlere transfer edebilmesi için çok önemlidir.” (K.15)

“Çünkü müzikal ifadelendirmenin en önemli aracı olan yayın kullanımı büyük önem arz etmektedir.” (K.8)

Tablo 6. *Esere Yönelik Olarak Yay Planlanması (Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanım) Konusunda Eğitimin Verilmesi Gerekliliğinin Nedenlerine İlişkin Veriler Tablosu*

Nedenlerine İlişkin Kodlar	Öğretim elemanı kodları	f (19 kişi üzerinden)	%
Müzikal ifadelerin duyurulması, yorumlanması	K.1, K.5, K.6, K.8, K.16, K.17, K.20, K.21	8	42,1
Mesleki yaşamında icra kabiliyeti artırma ve İcra Kolaylığı sağlaması	K.5, K.6, K.9, K.10, K.11, K.13, K.14, K.16	8	42,1
Dönemsel özelliklere göre icra edilmesi	K.1, K.2, K.3, K.15, K.16, K.17	6	31,6
Yay tekniklerinin farklı eserlere transferi	K.15, K.7, K.14, K.16, K.17	5	26,3

Tablo 6 incelendiğinde, öğretim elemanlarının çoğunlukla %42,1 oranla “müzikal ifadelerin duyurulması”, %42,1 oranla “mesleki yaşantısında icra kabiliyetini artırma ve icra kolaylığı sağlaması”, %31,6 oranla “dönemsel özelliklere göre icra edebilmesi” ve %26,3 oranla “yay tekniklerinin farklı eserlere transferi” nedenlerinden dolayı esere yönelik olarak yay planı eğitiminin verilmesi gerektiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Yaylı çalgılarda çok önemli bir unsur. Yay hakimiyeti ve icra kabiliyeti farklı eserleri seslendirebilmek için yararlıdır.” (K.14)

“Yay kullanımı eserden esere ve dönemden döneme farklılık gösterdiği için bu eğitim verilmeli. Öğrenilen yay tekniklerini farklı eserlere transfer edebilmesi için çok önemlidir.” (K.15)

“Müzikal ifadeyi değiştirdiği gibi hızlı ve dinamiği yüksek eserlerde çalıcıya büyük rahatlık ve kolaylık kazandırır.” (K.5)

3. Soruya İlişkin Bulgular

Üçüncü soru olarak öğretim elemanlarına “Yaylı çalgılarda esere yönelik yay kullanımının (çekme, itme ve bölgesel kullanım) nasıl planlanacağı konusunu içeren yazılı kaynak kitaplar var mıdır?” Cevabınız evet ise bu kaynaklar nelerdir? Soru yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. *Esere Yönelik Yay Kullanımının (Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanım) Nasıl Planlanacağı Konusunu İçeren Yazılı Kaynaklara İlişkin Veriler Tablosu*

Kaynakların Varlığı	Öğretim elemanı kodları	f	%	Kaynaklar
Evet	K.7, K.8, K.9, K.20	4	19	K.8- “Ivan Galamian Principles of Violin Playing and Teaching”, “The teaching of violin playing carl courvoisier” K.9- Sevcik, Flesh, kreutzer. Sitt gibi metotlar yay kullanım yerine daha çok yayın çekme itme hareketine dair bilgiler içermektedir. K.20- Ömercan, suzuki, bertavolmen, Ayfer Tanrıverdi K.7- Kaynak ismi verilmemiştir.
Hayır	K.1, K.2, K.3, K.4, K.5, K.6, K.10, K.11, K.12, K.13, K.14, K.15, K.16, K.17, K.18, K.19, K.21	17	81	
	Toplam	21	100	

Tablo 7 incelendiğinde, öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun %81 oranla esere yönelik yay planı konulu kaynakların mevcut olmadığı, %19 oranla bu konuda çeşitli kaynakların yer aldığına yönelik görüş ifade ettikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Bu konuda bilgim yok.” (K.4)

“Sevcik, Flesh, hreutzer. Sitt gibi metotlar yay kullanım yerine daha çok yayın çekme itme hareketine dair bilgiler içermektedir.” (K.9)

“Genellikle viyolonsel metotlarında temel yay tekniklerinin kullanımına ilişkin çalışma yer almaktadır. Esere yönelik yay planına yönelik bir kaynak yok.” (K.17)

4. Soruya İlişkin Bulgular

Dördüncü soru olarak öğretim elemanlarına “Vermekte olduğunuz yaylı çalgı eğitimi programı içinde eserlere yönelik yay kullanımı (çekme, itme ve bölgesel kullanım) konusuna yer verilmekte midir? Cevabınız evet ise bu hangi konu başlıklarında verilmektedir?” Sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretim Elemanlarının Vermekte Olduğu Yaylı Çalgı Eğitimi Programı İçinde Eserlere Yönelik Yay Planlaması (Çekme, Itme ve Bölgesel Kullanım) Konusuna Yer Verilip Vermediğine İlişkin Veriler Tablosu

Programda Yer Verilme Durumu	Öğretim Elemanları Kodları	f	%	Konu Başlıkları
Evet	K.2, K.3, K.4, K.5, K.7, K.8, K.9, K.12, K.20	9	42,9	K.3- Konuya ilişkin öneriler verilmektedir. K.5- Program içinde yer verilmiyor fakat eser veya etüt çalışırken müzikal ifadenin geliştirilmesine özen gösteriyorum. K.7-Yayın temel kullanımı, basınç, uzunluk, hız, yay yönünü birlikte alan çalışmalar. -Bestecinin, dönemin, duateleme ve yaylama yapan keman eğitimcilerinin eser analizlerinden yaya aktararak kullanılması. K.9- Eser karakterinin yayın karakteri ile verildiği, yayın bir kısmının değil bütünüün etkin kullanılması. K.12- Çalışılan eserin müzikal ve dönemsel özelliklerine göre ele alınan bir konu. Eserin müzikal bütün unsurları yayın doğru kullanımı ile paralellik gösterir. K.20- Yayın bölgesel kullanımı çalışmaları.
Hayır	K.1, K.6, K.10, K.11, K.14, K.15, K.17, K.18, K.19, K.21	10	47,6	
Cevap Yok	K.13, K.16	2	9,5	
	Toplam	21	100	

Tablo 8 incelendiğinde, öğretim elemanlarından %47,6 oranında büyük bir çoğunluğun yaylı çalgı eğitimi programı içinde eserlere yönelik yay planı konusuna yer vermediği ve %42,9 oranında öğretim elemanının ise programda yer verdiği yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. %9,5 oranında bir öğretim elemanının bu soruya cevap vermediği anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Program içinde yok fakat eser veya etüt çalışırken bu konu üzerinde zaman ayırarak ifadenin geliştirilmesine özen gösteriyoruz.” (K.5)

“Etüt, egzersiz ve eser çalıştırırken konuya ilişkin öneriler vermekteyim.” (K.3)

“Çalışılan eserin müzikal ve dönemsel özelliklerine göre ele aldığım bir konudur.” (K.12)

5. Soruya İlişkin Bulgular

Beşinci soru olarak öğretim elemanlarına “Sizce esere yönelik olarak yayın çekilmesi ve itilmesi gerektiğini belirleyen etkenler nelerdir?” Sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 9’de sunulmuştur. Bu soruda katılımcılar birden fazla seçeneği ifade edebildikleri için her bir kategori için frekans değerler 21 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 9. Esere Yönelik Olarak Yayın Çekilmesi ve İtilmesi Gerektiğini Belirleyen Etkenlere İlişkin Veri Tablosu

Yayın Çekilmesini ve İtilmesini Etkileyen Nedenler	Öğretim Elemanı Kodu	f (21 kişi üzerinden)	%
Eserin Ölçü Yapısı İçinde Kuvvetli ve Zayıf Zaman (2/4, 3/4, 5/8, 10/8 vs.)	K.1, K.2, K.3, K.4, K.7, K.8, K.9, K.10, K.11, K.12, K.14, K.15, K.18, K.19, K.20, K.21	16	76,2
Tartım Kalıpları	K.2, K.5, K.6, K.7, K.10, K.11, K.12, K.14, K.15, K.19, K.20, K.21	12	57,1
Müzikal Cümleler, Vurgular ve İfadeler	K.1, K.4, K.5, K. 9, K.11, K.12, K.14, K.15, K.16, K.17, K.18	11	52,4
Eserin Temposu	K.2, K.3, K.5, K.7, K.10, K.11, K.12, K.13, K.14, K.15, K.19	11	52,4
Eserin Eksik Ölçü ile Başlaması	K.1, K.2, K.4, K.5, K.8, K.11, K.12, K.14, K.15	9	42,9
Müzikal Dinamikler (Seslendirim Teknikleri, Nüanslar)	K.5, K.6, K.7, K.9, K.10, K.11, K.12, K.17, K.21	9	42,9
Eserin Dönemsel Özellikleri (Still)	K.2, K.3, K.10, K.11, K.12, K.14, K.16	7	33,3
Eserde Kullanılan Suslar	K.8, K.14, K.15, K.18	4	19
Yay Ağırlığı, Yay Basıncı ve Hızı	K.7, K.9, K.13, K.21	4	19
Kişisel Beceri	K.13, K.16, K.17	3	14,3
Bağlar (Uzatma ve hece bağları)	K.9, K.14, K.21	3	14,3
Eserin Başlangıç ve Bitişleri	K.17, K.9	2	9,5
İcracının Kendine Özgü Yorumu	K.12, K.13	2	9,5
Eserin Sözleri	K.6	1	4,8

Tablo 9 incelendiğinde, öğretim elemanları ifadelerine göre esere yönelik olarak yayın çekilmesi ve itilmesi gerektiğini belirleyen etkenlerin başında %76,2 oranla “Eserin Ölçü Yapısı İçinde Kuvvetli ve Zayıf Zaman (2/4, 3/4, 5/8, 10/8 vs.)” gelmektedir. Bununla birlikte %57,1 oranında “Tartım Kalıpları”, 52,4 “Müzikal Cümleler, Vurgular ve İfadeler”, %42,9 “Eserin Eksik Ölçü ile Başlaması”, yine %42,9 “Müzikal Dinamikler (Seslendirim Teknikleri, Nüanslar)”, %33,3 “Eserin Dönemsel Özellikleri (Still)” etkenlerinin de çoğunlukta olduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının küçük bir kısmının ise %19 oranında “Eserde Kullanılan Suslar”, %19 “Yay Ağırlığı, Yay Basıncı ve Hızı”, %14,3 “Kişisel Beceri”, %14,3 “Bağlar (Uzatma ve hece bağları)”, %9,5 “Eserin Başlangıç ve Bitişleri”, %9,5 “İcracının Kendine Özgü Yorumu” ve %4,8 oranında “Eserin Sözleri” etkenlerinin belirleyici bir unsur olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Eserin sus ile veya eksik ölçü ile başlaması.” (K.1)

“Yorumcunun kendine özgü esere kattığı müzikal tonun etkisi.” (K.7)

“Eserin hızı ve ritmik yapısı.” (K.10)

“Eserin ölçü yapısı (kuvvetli ve zayıf zamanlar).” (K.17)

6. Soruya İlişkin Bulgular

Altıncı soruda öğretim elemanlarına “Sizce esere yönelik olarak tam yay, yarım yay ve çeyrek yay (yayın bölgesel kullanımı) kullanılması gerektiğini belirleyen etkenler nelerdir?” Sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 10’de sunulmuştur. Bu soruda katılımcılar birden fazla seçeneği ifade edebildikleri için her bir kategori için frekans değerler 21 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 10. Esere Yönelik Olarak Yayın Bölgesel Kullanımını Belirleyen Etkenlere İlişkin Veriler Tablosu

Yayın Bölgesel Kullanımını Belirleyen Etkenler	Öğretim Elemanı Kodu	f (21 kişi üzerinden)	%
Eserin Temposu	K.1, K.3, K.4, K.5, K.6, K.7, K.8, K.10, K.14, K.15, K.17, K.19, K.21	13	61,9
Müzikal Dinamikler (Seslendirim Teknikleri, Nüanslar)	K.1, K.4, K.5, K.6, K.9, K.10, K.11, K.12, K.14, K.17, K.19	11	52,4
Tartım Kalıpları	K.4, K.5, K.7, K.8, K.10, K.14, K.16, K.17, K.19, K.20, K.21	11	52,4
Eserin Dönemsel Özellikleri	K.1, K.3, K.9, K.10, K.12, K.14, K.16, K.20	8	38,1
Müzikal Cümleler, Vurgular ve İfadeler	K.1, K.7, K.12, K.14, K.15, K.16, K.17, K.18	8	38,1
Eserde Bulunan Yay Teknikleri	K.1, K.3, K.6, K.9, K.14, K.15, K.18, K.21	8	38,1
Eserin Temposu	K.5, K.6, K.7, K.9, K.19, K.20, K.21	7	33,3
Kişisel Beceri	K.2, K.13, K.18, K.19	4	19
Eserin Ölçü Yapısı içinde kuvvetli ve zayıf zaman (2/4, 3/4, 5/8, 10/8 vs.)	K.3, K.8, K.10, K.19	4	19
İcracının Kendine Özgü Yorumu	K.7, K.11, K.13	3	14,3

Tablo 10 incelendiğinde, öğretim elemanlarının ifadelerine göre esere yönelik olarak yayın bölgesel kullanımını belirleyen etkenlerin başında %61,9 oranla “Eserin Temposu” olduğu anlaşılmaktadır. Bu etkenlerin yanında çoğunlukla %52,4 oranında “Müzikal Dinamikler (Seslendirim Teknikleri, Nüanslar)”, yine %52,4 “Tartım Kalıpları”, %38,1 “Eserin Dönemsel Özellikleri”, %38,1 “Müzikal Cümleler, Vurgular ve İfadeler”, %38,1 “Eserde Bulunan Yay Teknikleri”, %33,3 “Eserin Temposu” olduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının küçük bir kısmının ise %19 oranında “Kişisel Beceri”, %19 “Eserin Ölçü Yapısı içinde kuvvetli ve zayıf zaman (2/4, 3/4, 5/8, 10/8 vs.)” ve %14,3 oranında “İcracının Kendine Özgü Yorumu” etkenlerinin yayın bölgesel kullanımında etkili olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Eser içinde yer alan müzikal cümleler, ifadeler ve vurgular.” (K.1)

“Eserde yer alan nüanslar yayın bölgesel kullanımını etkiler.” (K.6)

“Yorumcu için müziğin gereğine ilişkin algıları.” (K.13)

“Verilmek istenen duygunun daha iyi ifade edilmesi.” (K.18)

“Ölçü sayısı önemlidir.” (K.3)

7. Soruya İlişkin Bulgular

Yedinci soruda öğretim elemanlarına “Sizce esere yönelik olarak yay planlaması (çekme, itme ve bölgesel kullanım) sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar sırasıyla nelerdir?” Sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Tablo 10’da sunulmuştur. Bu soruda katılımcılar birden fazla seçeneği ifade edebildikleri için her bir kategori için frekans değerler 21 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 11. Esere Yönelik Olarak Yay Planlaması Sürecinde Sırasıyla Dikkat Edilmesi Gereken Noktalara İlişkin Veriler Tablosu

Sıra	Yayın Planlaması Sürecinde Sırayla Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	Öğretim Elemanı Kodu	f (21 kişi üzerinden)	%
1	Müzikal İnceleme (Notasyon, Müzikal Form, Motif, Cümleler, Nüanslar, Müzikal Anlatım Türü)	K.3, K.4, K5, K.7, K.9, K.13, K.14, K.15, K.16, K.17, K.18, K.20	12	57,1
1	Eserin Sus veya Eksik Ölçü ile Başlaması	K.1, K2, K.8, K.10,	4	19,0
1	Tartıma Göre Yayın Bölgesel Kullanımı	K.6, K.12, K.19	3	14,3
1	İcracı Yorumu (Hedeflenen Ses Rengi ve Kişisel Eser Yorumu)	K.11, K.21	2	9,5
2	Eserin Temposu ve Tartımlar	K.4, K.5, K.6, K.7, K.14, K.15	6	28,6
2	Eserin Dönemsel Özellikleri	K.1, K.2, K9, K.10, K.13	5	23,8
2	Yayın Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanımı Belirlenmeli	K.3, K.11, K.12, K.19	4	19
2	İcracı Yorumu (Hedeflenen Ses Rengi ve Kişisel Eser Yorumu)	K.16, K.17, K.20, K.21	4	19
2	Müzikal İnceleme (Notasyon, Motif, Cümleler, Nüanslar, Müzikal Anlatım türü)	K.8, K.18	2	9,5
3	Yayın Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanımının Belirlenmesi	K.3, K.6, K.11, K.16, K.18, K.19	6	28,6
3	Eserin Temposu ve Tartımlar	K.1, K.2, K.10, K.14	4	19
3	Yay Teknikleri İncelenir	K.8, K.9, K.12, K.20	4	19
3	Müzikal Dinamikler (Seslendirim Teknikleri, Nüanslar)	K.5, K.4, K.21	3	14,3
3	Müzikal İfadeyi En Rahat ve Kolay Yansıtacak Biçimde Düzenlemeler Yapmak	K.15, K.17	2	9,5
3	İcracı Yorumu (Hedeflenen Ses Rengi ve Kişisel Eser Yorumu)	K.7, K.13	2	9,5
4	Yayın Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanımı Belirlenmeli	K.1, K.2, K.5, K.7, K.8, K.9, K.10, K.13, K.14, K.15, K.17, K.20, K.21	13	61,9

Tablo 11 incelendiğinde, öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda esere yönelik olarak yay planlaması sürecinde dikkat edilmesi gereken nokta olarak %57,1 oranla ilk sırada “Müzikal İnceleme (Notasyon, Müzikal form, Motif, Cümleler, Nüanslar, Müzikal Anlatım türü)” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sırasıyla %19 “Eserin Sus veya Eksik Ölçü ile Başlaması”, %14,3 “Tartıma Göre Yayın Bölgesel Kullanımı” ve %9,5 “İcracı Yorumu (Hedeflenen Ses Rengi ve Kişisel Eser Yorumu)” öğretim elemanlarının 1. Sırada dikkat edilmesi gereken nokta olarak ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Yay planlaması sürecinde 2. sırada en çok dikkat edilmesi gereken noktanın %28,6 oranla “Eserin Temposu ve Tartımlar” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sırasıyla %23,8 “Eserin Dönemsel Özellikleri”, %19 “Yayın Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanımı Belirlenmeli”, %19 İcracı Yorumu (Hedeflenen Ses Rengi ve Kişisel Eser Yorumu) ve %9,5 oranında Müzikal İnceleme (Notasyon, Motif, Cümleler, Nüanslar, Müzikal Anlatım türü) ikinci sırada dikkat edilmesi gereken noktalar olarak öğretim elemanları tarafından ifade edilmektedir. Yay planlaması sürecinde 3. sırada en çok dikkat edilmesi gereken noktanın %28,6 oranla “Yayın Çekme, İtme ve Bölgesel Kullanımının Belirlenmesi” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sırasıyla %19 oranında “Eserin Temposu ve Tartımlar”, %19 “Yay Teknikleri İncelenir”, %14,3 “Müzikal Dinamikler”, %9,5 “Müzikal İfadeyi En Rahat ve Kolay Yansıtacak Biçimde Düzenlemeler Yapmak” ve %9,5 oranında “İcracı Yorumu (Hedeflenen Ses Rengi ve Kişisel Eser Yorumu)” 3.sırada dikkat edilmesi gerekenler olarak öğretim elemanları tarafından ifade edilmektedir. Esere yönelik olarak yay planlaması sürecinde dikkat edilmesi gereken 4. Aşama olarak ifade edilen son aşamada %61,9 oranla “Yayın Çekme, İtme ve Bölgesel

Kullanımı Belirlenmeli” ifadesine yer verildiği anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının konuyla ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

“2-Eserin bestelendiği döneme ait müzikal still özellikleri.” (K.1)

“3.Sırada ritm kalıpları (Tartımlar).” (K.5)

“3.Yorumcuya özel müzikal ton elde etme.” (K.7)

“4- Pozisyonlara göre yayın konumlandırılması.” (K.8)

“1-Notasyon inceleme.” (K.14)

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğretim elemanlarının çoğunluğunun esere yönelik yay planı konusuna ilişkin farklı düzeylerde eğitim aldıkları, bazı öğretim elemanlarının ise hiçbir eğitim almadıkları görülmektedir. Bu durum konuya ilişkin öğretim elemanlarının ders anlatım yaklaşımlarındaki büyük farklılığın nedenlerini ortaya koymaktadır. Fakat esere yönelik yay planı eğitimi alsın veya almasın öğretim elemanlarının neredeyse tamamının “müzikal ifadelerin duyurulması”, “mesleki yaşantısında icra kabiliyetini artırma ve icra kolaylığı sağlaması”, “eserleri dönemsel özelliklere göre icra edebilmesi” ve “yay tekniklerinin farklı eserlere transferi” gibi nedenlerle esere yönelik yay planı konusunun çok önemli olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Karadeniz (2011) çalışmasında, yaylı bir çalgı olan kemanın icrasında ön koşul olan sesi biçimli kullanma ve doğru ses elde etmenin yayı doğru ve biçimine (teknikine) uygun kullanımı olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda yay tekniklerinin eserlerin karakterine, biçimine, yayın geometrisine dikkat edilerek doğru biçimde icra edilmesinin önemli olduğuna ilişkin elde ettikleri sonuçlar yay planlaması eğitiminin önemli olduğu fikrini desteklemektedir.

Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun esere yönelik yay kullanımının nasıl planlanacağı konusunu içeren yazılı kaynakların mevcut olmadığını ifade etmesi, yaylı çalgı eğitiminde önemli bir yere sahip olan bu konunun ders içinde yüzeysel veya hiçbir şekilde değinilmemesine sebeplerden birini oluşturduğu görülmektedir. Az sayıda öğretim elemanı ise konuya ilişkin yazılı kaynakların mevcut olduğunu ifade etmektedir. Bu kaynakların “Ivan Galamian Principles of Violin Playing and Teaching, The teaching of violin playing carl courvoisier” ve “Ömercan, Suzuki, Bertavolmen, Ayfer Tanrıverdi” olduğu görülmektedir. Bu kaynaklara ek olarak bir öğretim elemanı “Sevcik, Flesh, Kreutzer, Sitt” gibi metotların olduğu fakat bu metotların esere yönelik olarak yay planlanması konusundan ziyade daha çok yayın çekme itme hareketine dair bilgiler içerdiğini ifade etmektedir.

Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu uygulamakta oldukları yaylı çalgı eğitimi programı içinde eserlere yönelik yay planı konusuna yer vermediği, bir kısım öğretim elemanının ise esere yönelik yay planı konusuna yer verdiği yönünde görüş ifade etmektedir. Fakat esere yönelik yay planı konusuna eğitim programında yer verdiğini ifade eden öğretim elemanları bu konu başlığında bir ders vermeyip daha çok ders içinde konuyla ilgili yeri geldiğinde katkı sunduklarını ifade etmektedir. Öğretim elemanlarının sundukları bu katkılar: Eser veya etüt çalışırken müzikal ifadenin geliştirilmesi, yay planlaması yapılmış olan eserlerin analizi ve yaya aktarılması, eser karakterinin yayın karakteri ile doğru orantılı olması, çalışılan eserin müzikal ve dönemsel özelliklerine göre incelenmesi ve eserin müzikal unsurlarında yayın doğru kullanımı gibi konu başlıklarıdır.

Eser içinde yayın çekilmesi veya itilmesi gereken yerlerin tespiti sürecinde öğretim elemanlarına göre dikkat edilmesi gereken etkenlerin başında “eserin ölçü yapısı ve bu yapı içinde kuvvetli-zayıf zamanlar” gelmektedir. Bununla birlikte “tartım kalıpları”, “müzikal cümleler”, “vurgular ve ifadeler”, “eserin eksik ölçü ile başlaması”, “müzikal dinamikler (seslendirim teknikleri, nüanslar)”, “eserin dönemsel özellikleri” etkenleride büyük önem arz etmektedir. Öğretim elemanlarının bazıları yukarıda belirtilen etkenler ile birlikte eserde kullanılan suslar, yay ağırlığı, yay basıncı ve hızı, kişisel beceri, bağlar (uzatma ve hece bağları), eserin başlangıç ve bitişleri, icracının kendine özgü yorumu ve eserin sözlerinin bu konuda önemli olduğunu belirtmektedir.

Eser içinde yayın bölgesel kullanımının planlanması sürecinde öğretim elemanlarına göre dikkat edilmesi gereken etkenlerin başında “eserin temposu” gelmektedir. Bununla birlikte “müzikal dinamikler (seslendirim teknikleri, nüanslar)”, “tartım kalıpları”, “eserin dönemsel özellikleri”, “müzikal cümleler, vurgular ve ifadeler”, “eserde bulunan yay teknikleri”, “eserin temposu” olduğu görülmektedir. Bir kısım öğretim elemanı bu etkenlere ek olarak “kişisel beceri”, “eserin ölçü yapısı içinde kuvvetli ve zayıf zaman” ve “icracının kendine özgü yorumu” etkenlerinin yayın bölgesel kullanımında etkili olduğunu ifade etmektedir. Fayez (2001) yaptığı çalışmasında, yayın kontrollü ve uygun bölünmesinin çok önemli olduğunu ifade etmektedir. Yay hızı ayarlamasının iyi yapılmadığı durumlarda elde edilen seslerin istenilen kalitede olmayacağını ve yayın hızındaki değişimin sabit yay basıncı altında bile sesin değişmesine neden olacağını yönündeki sonuçları eserin temposunun ve tartımların yayın bölgesel kullanımında önemli rolü olduğu görüşünü desteklemektedir.

Öğretim elemanlarının görüşlerine göre esere yönelik olarak yay planlaması (yayın çekilmesi-itilmesi-yayın bölgesel kullanımı) sürecinde dikkat edilmesi gerekenler sıralandığında ilk sırada “müzikal inceleme (notasyon, müzikal form, motif, cümleler, nüanslar, müzikal anlatım türü)” geldiği görülmektedir. Bununla birlikte “eserin sus veya eksik ölçü ile başlaması”, “tartıma göre yayın bölgesel kullanımı” ve “icracı yorumu (hedeflenen ses rengi ve kişisel eser yorumu)” öğretim elemanlarının 1. sırada dikkat edilmesi gereken diğer noktalar olarak ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Yay planlaması sürecinde 2. sırada ise en çok dikkat edilmesi gereken noktanın “eserin temposu ve tartımlar” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “eserin dönemsel özellikleri”, “yayın çekme, itme ve bölgesel kullanımı belirlenmeli”, icracı yorumu (hedeflenen ses rengi ve kişisel eser yorumu) ve müzikal inceleme (notasyon, motif, cümleler, nüanslar, müzikal anlatım türü) unsurlarının ikinci sırada dikkat edilmesi gereken noktalar olarak öğretim elemanları tarafından ifade edilmektedir. Yay planlaması sürecinde 3. sırada en çok dikkat edilmesi gereken noktanın “yayın çekme, itme ve bölgesel kullanımının belirlenmesi” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “eserin temposu ve tartımlar”, “yay teknikleri”, “müzikal dinamikler”, “müzikal ifadeyi en rahat ve kolay yansıtabilecek biçimde düzenlemeler yapmak” ve “icracı yorumu (hedeflenen ses rengi ve kişisel eser yorumu)” 3.sırada dikkat edilmesi gerekenler olarak öğretim elemanları tarafından ifade edilmektedir. Esere yönelik olarak yay planlaması sürecinde dikkat edilmesi gereken 4. ve son aşama olarak “yayın çekme, itme ve bölgesel kullanımı belirlenmeli” ifadesine yer verildiği tespit edilmiştir. Esere yönelik yay planı sürecinde öğretim elemanlarının temelde eserin notası ve müzikal yapısını incelenmesi, eserin temposu ve tartımların değerlendirilmesi ve son olarak yayın çekme-itme ve bölgesel kullanımının belirlenmesi olmak üzere bu üç aşamaya dikkat ettikleri görülmektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayanarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde, esere yönelik yay planlamasına ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerine ek olarak lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında yaylı çalgı eğitimi alan öğrencilerin

görüşlerine başvurulması önerilmektedir. Urhal (2018) viyolonsel eğitiminde başlangıç yay tekniklerine ilişkin öğretim elemanları ile yapmış olduğu çalışmasında da, öğrencilerin yay tekniklerine ilişkin görüşleri alınıp, kendi karşılaştıkları problemler belirlenip çalışmanın daha geniş bir evrende incelenip daha detaylı sonuçlar elde edilmesini önermektedir.

Bununla birlikte çalışma sonuçları doğrultusunda oluşturulmuş bir yaylı çalgı eğitim programının oluşturulması, esere yönelik yay planı eğitiminin öğrencilerin çalgı performansına olan etkilerinin deneysel bir çalışma ile kontrol edilmesi, esere yönelik yay planlamasına ilişkin kaynak sayılarının artırılması, metodik çalışmaların artırılması, benzer çalışmanın yaylı çalgılar dışında diğer enstrümanlar için yapılması, esere yönelik yay planlaması eğitimi verilen öğrenciler ile boylamsal araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Yazar Katkı Oranları

Yazar çalışmada başka bir yazarın katkısı olmadığını, çalışmanın son halini okuduğunu ve onayladığını beyan etmektedir.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 11.01.2022 tarihli ve “E-76244175-900-99905” sayılı etik izin alınmıştır.

Çatışma Beyanı

Yazar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Çınardal, L. (2020). *Viyolonsel öğretiminde kullanılan yay tekniklerinin Türk müziğine uyarlanması ve değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erden, M. ve Akman, Y. (1996). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Ertürk, S. (1993). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.
- Fayez, S. (2001). *Kuramdan uygulamaya başlangıç keman eğitimi teknik- ilke – yöntemler*. Ankara: Yurtrenkleri
- Karadeniz, C. K. (2011). *Kemanda sağ el yay tekniklerinin kuramsal analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, E. E. (2010). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda makamsal etüd ve egzersizlerle viyolonsel eğitiminin uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Miled, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.

- Nalbantoğlu, E. (2002). *Keman eğitiminde parmaklandırmanın (duvate) ilkeleri, karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Taş, F. (2020). Yaylı çalgılar eğitiminde entonasyonu geliştirmeye yönelik kullanılan üç yöntemin karşılaştırılması. *İdil*, 76 (2020 Aralık): s. 1802–1820. doi: 10.7816/idil-09-76-04
- Taşdemir, F. (2019). Eğitimde araştırma yöntemleri. Kürşad Y. ve Recep Serkan A. (Eds.), *Verilerin Toplanması içinde* (s.151). Ankara: Pegem Akademi.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Ulucan, S. (2005). *Kemanda yay tekniğinin temel bilgileri ve gelişimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Urhal, N. (2018). *Viyolonsel eğitiminde başlangıç yay tekniklerinin eğitimci görüşleri doğrultusunda incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uslu, M. (1998). *Türkiye’de çalgı eğitiminin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Üstün, E. (2010). *Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümleri müzik eğitimi ana bilim dallarında uygulanmakta olan bireysel çalgı flüt eğitiminde karşılaşılan teknik problemlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya. <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Vural, R. ve Cenkseven, F. (2005). Eğitim araştırmalarında örnek olay (vaka) çalışmaları: Tanımı, türleri, aşamaları ve raporlaştırılması. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 25-38.
- Yıldırım ve Şimşek (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.